

ISSN 2349-638X

REVIEWED INTERNATIONAL JOURNAL

**AAYUSHI
INTERNATIONAL
INTERDISCIPLINARY
RESEARCH JOURNAL
(AIIRJ)**

MONTHLY PUBLISH JOURNAL

VOL-II

ISSUE-X

OCT.

2015

Address

- Vikram Nagar, Boudhi Chouk, Latur.
- Tq. Latur, Dis. Latur 413512
- (+91) 9922455749, (+91) 9158387437

Email

- editor@aiirjournal.com
- aiirjpramod@gmail.com

Website

- www.aiirjournal.com

CHIEF EDITOR – PRAMOD PRAKASHRAO TANDALE

कर्ज थकित का होतात?

लेखक: डॉ. खोपटीकर प्रशांत अनंतराव

(एम.फील,पीएच.डी.)

मो.नं. ९७६३६४१०११

भांडवलशाही अर्थव्यवस्था व साम्यवादी व्यवस्था यांना पर्याय म्हणून सहकाराची उभारणी झाली. लोकशाही व्यवस्थेशी सहकार सुसंगत ठरला. लोकांच्या सहभागातून संस्था उभ्या कराव्याच्या व त्यातून लोकांचा विकास साधायचा, हे सहकाराचे तत्व राहिले, त्यामुळे जनतेचा थेट विकास प्रक्रियेत सहभाग निर्माण झाला. महाराष्ट्राने यात पहिल्यापासून आघाडी घेतली. आकडेवारीच्या भाषेत बोलावयाचे झाल्यास राज्यात एक लाख ७४ हजार सहकारी संस्था आहेत. या संस्थांशी सुमारे चार कोटी जनता जोडली आहे. एवढ्या मोठ्या प्रमाणात लोकांशी जोडले गेलेले सहकार हे एकमेव क्षेत्र आहे. डॉ. धनंजयराव गाडगीळ, वैकुंठभाई मेहता, यशवंतराव चव्हाण, यांच्या मार्गदर्शनातून हि चळवळ उभी राहिली. देशात एकूण २१०४ सहकारी बँका आहेत. त्यापैकी ६१० बँका राज्यात आहेत. देशातील सहकारी बँकांकडे असलेल्या एकूण ठेवीपैकी साठ टक्के ठेवी राज्यात असणे हाच सहकारी व्यवस्थेवरील जनतेचा विश्वास आहे.

सहकारी बँकांतील कर्ज प्रकरणे निकषाला धरून झाली पाहिजेत पण प्रत्यक्षात यात अनेक वेळा असंख्य बाबी राहून जातात. किंवा त्रुटी असतात तरीही कर्ज वितरीत होते पुढे ते थकबाकीत जाते खालील काही बाबींवरून कर्जप्रकरणे थकित होतात.

- १) अर्ज अपूर्ण भरला जातो, महत्वाच्या बाबी लपविल्या जातात.
- २) संचालकांचे जवळचे संबंध आहेत असे सांगण्यात येते.

- ३) तारणाचे ज्यादा मुल्यांकन केले जाते.
- ४) संचालक मंडळाच्या दबावाखाली कर्ज अदा केली जातात.
- ५) कर्ज अर्जाची योग्य प्रकारे छाननी केली जात नाही.
- ६) कर्जदाराच्या व्यवहारावर लक्ष न ठेवल्यामुळे.
- ७) कर्जप्रकरणास सक्षम जमीनदार घेतले जात नाहीत.
- ८) कर्जदारास एन.पी.ए. ची माहिती देणे आवश्यक आहे.
- ९) केवळ तारण चांगले आहे, जामीनदार चांगले आहेत म्हणून कर्ज देणे.
- १०) नवीन व्यवसाय असल्यास कर्जदाराचा अनुभव विचारात घेतला जात नाही.
- ११) कर्ज बुडवण्याचा हेतु कर्जदाराचा असू शकतो.
- १२) वसुलीची यंत्रणा पूर्ण वेळ नसणे.
- १३) मिळणारे उत्पन्न व परतफेड यांचा अभ्यास न करणे.
- १४) कर्जाची अन्यत्र उपयोग-अनुत्पादक गुंतवणूक करणे.
- १५) कर्मचार्याची निष्क्रियता.
- १६) कर्जदार अन्य बँकेकडून आपल्या बँकेकडे का येतो याचे संशोधन होत नाही.
- १७) पहिल्या शाखाधीकारीनंतर येणार्या दुस-या शाखाधीकारी यांनी जबाबदारी झटकणे.
- १८) कर्जवितरणानंतर करावयाच्या देखरेखीकडे दुर्लक्ष.
- १९) मागणी केलेल्या रकमेपेक्षा कमी कर्ज देणे अगर जास्त कर्ज देणे.
- २०) कर्जदाराला व्यवसायाचे तांत्रिक ज्ञान नसणे.
- २१) कर्जास दिलेले तारण पुरेसे नसणे.
- २२) शाखा नफ्यात येण्यासाठी मोठी कर्ज देणे.
- २३) कर्ज अर्ज देताना प्राथमिक मुलाखत घेणे व योग्य वाटल्यास कर्ज अर्ज देणे हि पद्धत नाही.

- २४) ओळख नसताना, खात्री नसताना शाखेकडे व्यवहार नसताना केवळ शाखेचा धंदा वाढवण्यासाठी कर्जाची शिफारस.
- २५) शाखाधिकारी स्वतःची माहिती अथवा भूमिका वरिष्ठांना कळवत नाही.
- २६) वाहनांच्या बाबतीत कमी मार्जीन ठेवल्याने.
- २७) घाईघाईने वितरण स्कूटनी अपुरी असल्याने.
- २८) मशीनरीचे फिजीकल व्हेरिफिकेशन वेळेच्या वेळी होत नाही.
- २९) अनेक कर्जांना तारण घेताना तारण मालमतेचा “सर्च” घेतला जात नाही किंवा “सर्च” घेतल्यास त्याचा अभ्यास केला जात नाही.
- वरील बाबी अभ्यासल्या असता बंकेची कर्जे थकित होणार नाही.

